

Pressenævnets afgørelse af 2. marts 2011

Delvis grundlag for genmæle vedr. formodede forgiftninger og arbejdsforhold. Pålæg om offentliggørelse (et debatindlæg var bragt på Kultursiderne). Dissens vedrørende research. Placering og kommentar. MAL § 39 og § 49.

United Plantations Berhad klagede over Politiken og politiken.dks artikelserie vedrørende formodede pesticidforgiftninger og arbejdsforholdene på en af selskabets plantager i Malaysia.

3/3/2011:

Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

Efter det oplyste lægges til grund, at brugen af paraquat og monocrotophos er forbudt i EU. Begge midler er tilladt i Malaysia, dog må monocrotophos ikke anvendes som sprøjtemiddel. I overensstemmelse med de stedlige regler injiceres monocrotophos i træerne hos United Plantations Berhad og anvendes ikke som sprøjtemiddel.

Pressenævnet har ikke mulighed for at pålægge et medie at udlevere råbånd og kan derfor ikke afgøre, hvorvidt kvinderne i indslaget den 8. september 2010 er identiske med de kvinder, som United Plantations Berhad efterfølgende har offentliggjort videoer med.

Der foreligger ligeledes modstridende forklaringer om Politikens adfærd dels i forbindelse med adgangen til plantagerne, dels i forbindelse med interviews af de ansatte. På grund af de begrænsede muligheder for at føre bevis kan Pressenævnet ikke tage stilling til disse forhold.

Dr. [Person A] har afgivet erklæringer om, at han er blevet fejlciteret, og at han ikke udtalte sig specifikt om United Plantations Berhad i det interview, som blev offentliggjort på politiken.tv den 8. september 2010. Endvidere har NGO-organisationen, Tenaganita, hvis repræsentanter var til stede under interviewet, ved brev 11. oktober 2010 meddelt, at det er organisationens opfattelse, at doktoren udtalte sig generelt om pesticidforgiftning. Pressenævnet har – som ovenfor anført – ikke mulighed for at pålægge et medie at udlevere råbåndene, og kan derfor ikke tage stilling til, om redigeringen af interviewet er foretaget loyalt i forhold til de fremkomne udtalelser.

God presseskik

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er massemediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte, herunder ved forelæggelse for den, som eventuelt kan være krænket, jf. punkt A.1

og A.3.

United Plantations Berhad har fremlagt dokumentation i form af videooptagelser med arbejdere, fra fagforeningsmøder, af udtalelser fra fagforeningsrepræsentant, og af rapporter om undersøgelser af United Plantations Berhad fra det malaysiske Arbejdsministerium, Energistyrelsen og AarhusKarlshamn AB/PricewaterhouseCoopers. Heraf fremgår, at arbejdere på United Plantations Berhads plantage ikke er blevet forgiftet.

Det fremgår bl.a. af brevet fra det malaysiske Arbejdsministerium, at deltagerne på fagforeningsmødet den 13. september 2010 alle var uenige med Politikens anklager, og det konkluderes, at ingen love er blevet overtrådt af United Plantations Berhad. Ministeriet tager dog forbehold for, at man ikke er klar over, hvorvidt Politikens kilder var til stede under besøget. Endvidere konkluderes det i rapporten fra AarhusKarlshamn, at der ikke findes bevis for de beskyldninger, som Politiken har fremsat.

Klagers direktør oplyste i pressemeddelelsen den 8. september 2010, at man var bekendt med, at medarbejderne i nogle tilfælde havde undladt at anvende det obligatoriske beskyttelsesudstyr. Det ligger uden for nævnets kompetence at tage stilling til de lægefaglige spørgsmål, men på baggrund af dr. [Person A]s oplysning om, at der ikke var foretaget blodprøver, lægges det til grund, at det ikke er endeligt afklaret, om Politikens kilder var forgiftede med paraquat eller monocrotophos. Politiken rettede forud for 8. september 2010 såvel som under artikelseriens offentliggørelse henvendelse til United Plantations Berhad med detaljerede oplysninger om artiklernes indhold for at få selskabets kommentarer hertil.

Tre medlemmer udtaler herefter:

Under henvisning til de løbende og detaljerede henvendelser til klager forud for ethvert artikelkompleks og at Politiken bragte uddrag af de af klager udsendte udtalelser, finder vi ikke grundlag for at kritisere Politiken for ikke at kontrollere beskyldningerne yderligere. Vi har i den forbindelse også tillagt det betydning, at den administrerende direktør erkendte, at medarbejdere undertiden tog beskyttelsesudstyret af, og at avisen på ny rettede henvendelse til medarbejderne med henblik på at få sagen yderligere belyst.

Et medlem udtaler:

Jeg finder, at Politiken burde have foretaget yderligere undersøgelser for at få afklaret, om arbejdernes forklaringer om arbejdsforholdene og de påståede forgiftningstilfælde var korrekte. Det forhold, at United Plantations Berhad ikke ønskede at medvirke i artikelserien, kan ikke føre til et andet resultat, idet avisen har haft mulighed for at undersøge forholdene på anden vis. Beskyldningernes meget skadelige virkning må i den forbindelse også tillægges betydning, hvorfor jeg udtaler min kritik.

Der afsiges kendelse efter stemmeflertallet vedrørende dette forhold, og nævnet udtaler ikke sin kritik.

I artiklen den 21. oktober 2010 – som er bragt både i avisen og på politiken.dk – anfører Politiken i billedteksten, at "United Plantations har fået lavet en rapport, der viser..." Herved kan læseren få det

indtryk, at rapporten er at sammenligne med et partsindlæg fra United Plantations Berhad, selvom rapporten er udarbejdet på AarhusKarlshamns foranledning. Den korrekte sammenhæng fremgår imidlertid af artiklen, og Politiken har den 27. oktober 2010 berigtiget oplysningen. For så vidt angår politiken.dk, er udsagnet imidlertid stadig tilgængeligt. Nævnet finder, at avisen burde have foranlediget udsagnet korrigeret, men finder ikke tilstrækkelig grundlag til at udtale kritik herover. [Person G] har ved brev af 4. november 2010 til Politiken tilkendegivet, at han er blevet fejlciteret i Politikens artikel, som blev bragt den 29. oktober 2010, idet han ikke udtalte sig om United Plantations Berhad, men generelt. FN har således ikke kritiseret klager, hvad overskriften "FN kritiserer dansk plantefirma" af 9. september 2010 giver indtryk af. Politiken har herefter den 8. november 2010 bragt en rettelse i avisen i rubrikken "Fejl og Fakta".

På den baggrund finder Pressenævnet, at Politiken – som erkendt – har bragt ukorrekt information, idet [Person G], FAO, ikke udtalte sig specifikt om forholdene på United Plantations Berhad. Pressenævnet udtaler sin kritik af Politiken for at anvende [Person G]s udtalelser i en for United Plantations Berhad skadelig sammenhæng, der ikke var belæg for. Da forholdet imidlertid den 8. november 2010 er berigtiget, finder nævnet ikke grundlag for at pålægge offentliggørelse vedrørende dette forhold.

Der er afgivet modstridende forklaringer vedrørende [Person G]s udtalelser om Energistyrelsens rapport, hvorfor Pressenævnet ikke kan afgøre, om [Person G] i denne sammenhæng er blevet fejlciteret.

Pressenævnet finder – ud over det anførte – ikke grundlag for at fastslå, at Politiken har tilsidesat god presseskik.

Genmæle

Det følger af medieansvarslovens § 36, stk. 1, at anmodning om gen-mæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

Pressenævnet finder, at beskyldningerne i artikelserien sammenholdt med de påståede arbejdsmæssige forhold har karakter af faktiske oplysninger. Det anføres således i artikelserien, at arbejderne på United Plantations Berhads plantage har symptomer på pesticidforgiftning, og der gives konkrete eksempler herpå. Det anføres bl.a., at "arbejderne siger, at mange af dem lider af bl.a. udslæt, åndedrætsbesvær og negle, der bliver røde og går i opløsning, hvilket er klassiske symptomer på forgiftning med sprøjtemidler", at arbejderne "er bange for, at sprøjtemidlerne gør os syge", og at "når jeg spildte noget af giften på min arm, faldt hårene på armen af". Det samme gælder underoverskriften "Efter Politikens afsløring af giftproblemer på United Plantations er sikkerheden nu i orden".

Pressenævnet finder, at Politiken ikke har dokumenteret, at oplysningerne om arbejdsforholdene på United Plantations Berhad og oplysningerne vedrørende forgiftning som følge af arbejdet med paraquat eller monocrotophos er utvivlsomt rigtige. Disse er alene baseret på udtalelser fra

arbejderne og fra en læge, som er uden tilknytning til arbejdspladsen, og som efterfølgende har bestridt at have udtalt sig som citeret. Oplysningerne er egnede til at påføre klager skade af betydning, og UP er således berettiget til at få bragt et genmæle over for oplysningerne i Politikens artikler.

Af medieansvarslovens § 39 fremgår det, at genmælet skal offentliggøres vederlagsfrit uden unødigt forsinkelse og bringes på en så fremtrædende måde, som det efter omstændighederne med rimelighed kan forlanges. Redaktionelle bemærkninger i umiddelbar tilslutning til offentliggørelsen skal indskrænkes til faktiske oplysninger.

Pressenævnet finder videre, at offentliggørelsen af indlægget "United Plantations Berhad går i rette med Politiken" af 13. oktober 2010 på debatsiderne i et kulturtillæg ikke opfylder kravene i medieansvarslovens § 39 til et genmæle. Nævnet har lagt vægt på, at de påklagede artikler i papirudgaven bl.a. har været genstand for omfattende omtale, navnlig i avisens 1. sektion og sektionen Økonomi, hvor der er bragt flere forsideartikler.

Hverken indlægget i papirudgaven eller på politiken.dk er bragt på en så fremtrædende måde, som man med rimelighed kan forvente. Hertil kommer, at teksten i papirudgaven er bragt i forlængelse af det redaktionelle indlæg "Problemfyldt arbejdsmiljø hos United Plantations", der går ud over redaktionelle faktiske oplysninger.

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af Politiken og politiken.dk efter retningslinjerne i lovens § 39 at offentliggøre et følgende:

"Genmæle fra United Plantations

Politiken og politiken.dk bragte i september og oktober 2010 en artikelserie om anvendelse af sprøjtemidler på selskabet United Plantations Berhads plantage "Jendarata" i Malaysia.

Frugterne fra plantagens frugttræer indsamles og anvendes til at producere palmeolie, der blandt andet anvendes i chokolade.

United Plantations Berhad har klaget til Pressenævnet.

Nævnet har pålagt Politiken at bringe følgende genmæle fra virksomheden.

Om forgiftningssymptomer

I artiklerne har Politiken citeret en læge for at oplyse, at han behandler 5-10 patienter fra United Plantations Berhad om måneden med symptomer på pesticidforgiftning.

Over for det har United Plantations Berhad oplyst, at den pågældende læge aldrig har behandlet patienter fra United Plantations Berhad med symptomer på pesticidforgiftning.

I artiklerne fortæller medarbejderne, at de har indåndet sundhedsskadelige giftstoffer, og at de har fået uacceptable skader, samt at de har symptomer på pesticidforgiftning.

Over for det har United Plantations Berhad oplyst, at en lægeundersøgelse har vist, at ingen af medarbejderne har skader som følge af pesticidforgiftning.

I Politiken den 8. september 2010 vises et billede af en hånd med beskadigede negle, som angives

som et klassisk tegn på forgiftning med sprøjtemidler.

Over for det har United Plantations Berhad blandt andet oplyst, at de beskadigede negle er indgroede negle og ingen sammenhæng har med sprøjtemidler.

På Politikens hjemmeside, i et online indslag samt i artiklerne vises billeder af fem kvindelige medarbejdere, som er citeret for at udtale sig om deres personlige erfaringer, når de bruger sprøjtegifte.

Over for det har United Plantations Berhad oplyst, at ingen af kvinderne har arbejdet med sprøjtemidler de seneste syv år. Medarbejderen, der i indslaget oplyser, at hun har fået skæve fødder af at sprøjte sig på foden, har aldrig arbejdet med sprøjtemidler.

Det oplyses i artiklerne, at United Plantations Berhad bruger "sprøjtemidlet monocrotophos", og at United Plantations Berhad sprøjter med monocrotophos.

Til dette har United Plantations oplyst, at det i Malaysia ikke er lovligt at anvende monocrotophos som sprøjtemiddel. United Plantations Berhad benytter monocrotophos, men alene ved injektion i angrebne palmer og ikke som sprøjtemiddel.

Det er oplyst i artiklerne, at der sprøjtes lige inden/dagen inden, der samles løse frugter.

United Plantations Berhad har oplyst, at løse frugter ikke bliver oversprøjtet med pesticider, hverken før, under eller efter indsamling.

Der samles løse frugter ca. hver 14. dag, og mellem palmerne sprøjtes der med herbicider (ukrudtsbekæmpelsesmidler) 3-4 gange om året. Alle de anvendte ukrudtsbekæmpelsesmidler opløses hurtigt og bliver omdannet til en blanding af harmløse forbindelser, når de kommer i kontakt med jorden og eksponeres for mikroorganismer. Ukrudtsbekæmpelse (sprøjtning med herbicider) foregår ikke forud for, eller samtidig med løsfrugtindsamling.

Om medarbejdernes forhold

Det anføres, at kvinderne bærer sække med løse frugter, som vejer 50 kg.

Over for det har United Plantations oplyst, at det er mændene, der bærer sække med løse palmefrugter ud til vejen, og disse sække vejer ca. 16 kg i gennemsnit.

Det anføres, at løsfrugtindsamlere må arbejde i 4½ time uden drikkepause.

Heroverfor har United Plantations Berhad oplyst, at det ikke er korrekt. Medarbejderne opfordres til at medbringe og drikke rigeligt med vand.

Hele kendelsen fra Pressenævnet kan læses på nævnets hjemmeside: [pressenaevnet.dk](http://www.pressenaevnet.dk), Kendelser, 10-70/5."

Pressenævnet bemærker, at nævnet i sin årsberetning for 2005 præciserede praksis vedrørende offentliggørelse på internettet. En kendelse bør bringes i mediet i en periode, der svarer til den tid, i hvilken den påklagede artikel har været bragt, og der bør oprettes et link til kendelsen fra artiklen, hvis denne fortsat bringes på hjemmesiden.

Kendelsen kan i sin fulde ordlyd ses fra Retsinformations afgørelsesdatabase: [Sag nr. 10-70/5.](http://www.retsinfo.dk/_GETDOC_/ACCN/W20110904325-afgrTARGET=)
(http://www.retsinfo.dk/_GETDOC_/ACCN/W20110904325-afgrTARGET=)

Gyldenløvesgade 11, 4. ? 1600 København V ? Tlf. 33 15 55 64 ? Fax. 33 15 84 64 ? e-mail: [sekr\(at\)pressenaevnet.dk](mailto:sekr(at)pressenaevnet.dk)